

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Postlanska skupina ZARES

Ljubljana, 9.5.2011

Ministrstvo RS za pravosodje
g. Aleš Zalar, minister

ZADEVA: Novela Kazenskega zakonika

Spoštovani,

prejšnji teden, 3. maja smo praznovali mednarodni dan svobode tiska. Ameriška nevladna organizacija Freedom House je objavila poročilo za leto 2010, iz katerega je razvidno, da je svoboda medijev nazadovala. Po njihovi raziskavi oziroma poročilu, ki zajema 194 držav, je znatno nazadovanje svobode lani zabeležilo 25 držav, medtem ko jih je enajst precej napredovalo. Med svobodne se uvršča 87 držav, 60 med delno svobodne in 47 med nesvobodne. Med članicami EU sta slabši oceni dobili Madžarska in Latvija, ocena se je poslabšala tudi za Francijo. Slovenija se uvršča oziroma je ohranila status svobodne države. Nevladna organizacija Novinarji brez meja je tako v zadnjem poročilu lani oziroma jeseni 2010 zabeležila, da je Slovenija na lestvici svobode tiska padla in je zasedla 46. mesto. Organizacija je posebej opozorila tudi na razmere v EU. Medtem ko je bilo 13 od 27 članic med najbolje uvrščenimi 20 državami, so bile nekatere uvrščene zelo nizko, razkorak med članicami pa se iz leta v leto veča. Tako je bila Italija na 49. mestu, Romunija na 52., Grčija in Bolgarija pa na 70. Slovenija je kot že omenjeno na tej lestvici zasedla 46. mesto in se je uvrstila tik za Francijo in Ciprom oziroma pred BiH. Naj opozorimo, da je bila leta 2002 Slovenija na 14. mestu te lestvice.

Čeprav se po poročilu Freedom House Slovenija uvršča med svobodne države, so bila zaradi položaja Slovenije izrečena številna in resna opozorila, ki jih po mojem mnenju ne smemo spregledati. Resda se večina opozoril nanaša na lastniške razmere v medijih, ekonomske pritiske, pravico do popravka v zakonu o medijih, politične pritiske itd.

Zaradi stalnega drsenja Slovenije na omenjenih mednarodnih lestvicah svobode tiska izražam resno zaskrbljenost. Poleg navedenih razlogov za poslabšanje položaja medijske svobode pa bi opozoril, da je to drsenje povzročil tudi Šturmov kazenski zakonik iz leta 2008. Z novim zakonikom v letu 2008 je namreč prišlo tudi do sprememb kaznivih dejanj zoper čast in dobro ime. Kazenski zakonik v 18. poglavju Kazniva dejanja zoper čast in dobro ime uvaja kazensko odgovornost za razžalitev, obrekovanje, žaljivo obdolžitev, opravljanje, očitanje kaznivega dejanja z

namenom zaničevanja, sramotitev Republike Slovenije, sramotitev tuje države ali mednarodne organizacije ter sramotitev slovenskega naroda in narodnih skupnosti. Za ta dejanja ob denarni kazni zakonik predpisuje tudi zaporno kazen. Ta se najpogosteje podvoji, če je kaznivo dejanje storjeno v medijih. V najhujšem primeru je zagrožen zapor do enega leta. Pregon se, ko gre za zasebnike, začne na zasebno tožbo, če pa gre za dejanja proti državnemu organu ali uradni ter vojaški osebi, se pregon začne po uradni dolžnosti na predlog prizadetega, le za pregon sramotitve tuje države ali organizacije mora najprej priti dovoljenje z ministrstva za pravosodje. Bistvena novost v okviru kaznivih dejanj zoper čast in dobro ime je bila povezana s splošnim delom kazenskega zakonika, v katerem so bile opuščene posebne določbe o kaznivosti za kazniva dejanja, storjena po javnih občilih. Takšne določbe so namreč pomenile tako imenovano „kaskadno odgovornost“. Odgovorni urednik, izdajatelj, tiskar in izdelovalec so bili namreč predvideni za kaznivost le v primeru, če so bile podane stvarne ali pravne ovire za pregon avtorja. S posebnim kaznivim dejanjem javne objave kaznivih dejanj zoper čast in dobro ime je bila v kazenskem zakoniku uvedena odgovornost odgovornega urednika in ostalih navedenih, ki naklepno javno objavijo prispevek, ki pomeni kaznivo dejanje.

Prejšnji mesec ste javnosti predstavili obsežnejše spremembe in dopolnitve Kazenskega zakonika. Tako v splošnem delu zakonika predlagate ureditev obveznega psihiatričnega zdravljenja, ustrežnejše oblikovanje instituta malomarnosti in skrajne sile, olajšanje izrekanja denarnih kazni v dnevnem znesku, usklajeno izrekanje kazni za kazniva dejanja v steku ..., v posebnem delu pa uvedbo novih oziroma spremembe in dopolnitve obstoječih kaznivih dejanj zoper proračunska in javno-finančna sredstva ter zoper varnost javnega (cestnega) prometa, uskladitev s pravnimi akti EU in drugimi veljavnimi mednarodnimi dokumenti, spremembe in dopolnitve neustreznih zakonskih opisov kaznivih dejanj zaznanih v teoriji in praksi itd.

Žal ugotavljam, da ste se v predlogu novele kazenskega zakonika izognili temu, da bi v celoti odpravili sporne spremembe in nasploh ureditev kaznivih dejanj zoper čast in dobro ime. Po mojem mnenju je zastrašujoče, da imamo v kazenskem zakoniku še vedno celo serijo kaznivih dejanj, ki inkriminirajo tudi novinarsko poročanje, ki jih je Šturmov kazenski zakonik celo razširil na urednike medijev. Torej da je lahko vsakdo, tudi novinar, kaznovan celo z zaporno kaznijo. Še več, 166. člen kazenskega zakonika, ki se nanaša na medije, širi krog kazenske odgovornosti na urednika. Urednik naj bi pomenil "filter" pri objavah novinarjev in naj bi vnaprej predvidel, ali predstavlja neko poročanje kaznivo dejanje ali ne, in tega tudi preprečil. Torej urednik lahko kazensko odgovarja, tudi z zaporno kaznijo, za objavo novinarja, ki je ni preprečil. Po mojem mnenju takšna ureditev ne ustreza zahtevam demokratične družbe.

Zavedam se, da s predlagano dopolnitvijo v prvem odstavku 166. člena odgovornost odgovornega urednika za kazniva dejanja, ki so storjena z javno objavo, dodatno omejujete na način, kot je veljalo pri prejšnji »kaskadni odgovornosti« po KZ /1994. Kot navajate, ni razloga, da bi odgovorni uredniki oziroma osebe, ki jih nadomeščajo, odgovarjale poleg avtorjev, če so ti znani, če so v objavo privolili in ni ovire za njihov pregon. Glede navedenih okoliščin je takratni zakonik uveljavil strožjo odgovornost, ki jo predlagana dopolnitev postavlja v okvir stvarne potrebe.

S predlagano rešitvijo ne morem biti zadovoljen. Kot veste, smo v mesecu januarju koalicijskim partnerjem predstavili novelo Kazenskega zakonika, s katero smo predlagali črtanje členov zakonika, ki omogočajo pregon novinarjev s strani tožilstva in nasploh zaporno kazen za kazniva dejanja zoper čast in dobro ime, obrekovanje in razžalitev. Ker tovrstna kazenskopravno ureditev ne ustreza zahtevi demokratične družbe in ker je zapiranje novinarjev v osnovi v nasprotju s temeljnimi načeli demokratične družbe, smo predlagali:

- da se v členih 158 do 165 odpravi zaporna kazen kot stranska kazen. Zato se v členih 158 do 165 črta besedilo, ki določa kazen zopora;

- da se odpravi pregon zaradi kaznivih dejanj iz 158. do 162. in 166. člena zakonika, storjenih proti državnemu organu ali občinskemu ali pokrajinskemu organu ali proti uradni ali vojaški osebi po uradni dolžnosti oziroma na predlog. Zato se v 168. členu drugi odstavek črta;

- da se odpravi kaznovanje urednikov za kazniva dejanja iz 158. do 165. člena zakonika, ki so storjena z javno objavo teh dejanj. Zato se črta 166. člen zakonika.

Svoboda izražanja je temelj demokratične družbe, neodvisni mediji pa so "psi čuvaji" vseh treh vej državne oblasti, zato kaznovanje urednikov za kazniva dejanja iz 158. do 165. člena zakonika, ki so storjena z javno objavo teh dejanj, ni v skladu s sedanjo stopnjo demokratičnosti v naši družbi.

Ker v Sloveniji od sprejetja novega kazenskega zakonika beležimo vse večje število kazenskopravnih postopkov zoper novinarje, menim, da bi se morali lotiti tudi vprašanja pregona po uradni dolžnosti, četudi se uvede na predlo. Postavlja se vprašanje ali je to sploh še v skladu s sedanjo stopnjo demokratičnosti v naši družbi. V kazenskih postopkih politikov in drugih predstavnikov oblasti gre namreč za občutek, da gre za državo proti novinarju. In to je nepravilno, saj ob žaljivih sodbah o njihovem delu ali položaju drugače kot drugi državljani, ki vložijo zasebno tožbo, plačajo sodne takse in odvetnika, ti uživajo zaščito države. Problem je pravzaprav sama struktura kazenskega postopka. Če je državni tožilec pooblaščen za pregon, se avtomatično vmeša tudi policija, dobite pozive

novinarjem na informativne pogovore, zahtevke za začetek preiskovalnih postopkov in vrsto drugih stvari, kar negativno vpliva na svobodo medijev. In na koncu, ko novinar pride na sodišče, tožilec predstavlja državo proti mediju. Zato predlagamo, da se odpravi pregon zaradi kaznivih dejanj iz 158. do 162. in 166. člena tega zakonika, storjenih proti državnemu organu ali občinskemu ali pokrajinskemu organu ali proti uradni ali vojaški osebi po uradni dolžnosti oziroma na predlog.

Pobuda je predstavljala jasen poziv koaliciji, naj se ukvarja tudi s to problematiko. Zato predlagam, da naše omenjene predloge vključite v novelo Kazenskega zakonika, ki ste jo pripravili in zakonodajalcu prepustite odločitev v zvezi določbami zakonika, ki po mojem mnenju "ožijo medijsko svobodo, ustrahujejo novinarje in ustvarjajo pogoje za avtocenzuro".

V nasprotnem primeru bom najbrž primoran omenjeno novelo predložiti državnemu zboru v odločanje.

Lep pozdrav,

Franco Juri